

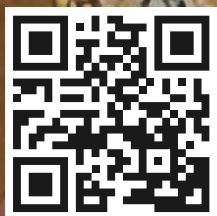
FICTIUNEA

nr. 123 ● decembrie 2025

Revistă de cultură

Flavia Lupu a trecut, ca de obicei, pe la UAP și în ușă a dat de Klimt.

Zenob

Scanează codul QR
pentru a citi integral
articolele

Director: Șerban Pavlu

Cele două ninsori

Ioana Nanu

Propunerea mea este una cehoviană, cenușie, dar căreia, poate, având alte calități, îi va fi iertat păcatul acesta. În „Criza de nervi” sunt două ninsori. Întâia, matinală, se petrece înaintea ca cei trei prieteni, studenți moscoviți, să intre în bordelurile de pe o stradă nenumită: „Vasiliev stătea pe una din ulicioarele care dădeau în bulevardul Tverskoi. Când ieși din casă, împreună cu prietenii lui, era aproape unsprezece. Căzuse prima ninsoare. Și toată natura era sub oblăduirea zăpezii proaspete. Văzduhul mirosea a zăpadă, sub picioare, zăpada scârțâia dulce, pământul, acoperișurile, copacii, băncile de pe bulevarde – totul era alb, moale și tânăr, de aceea casele arătau altfel decât în ajun, felinarele ardeau mai luminos, văzduhul era mai străveziu, trăsurile huriau mai înăbușit, și, odată cu aerul înghețat, proaspăt și ușor, încerca să îți se furișeze în piept un sentiment care semăna cu zăpada cea albă, tânără și înfioată.”

A doua, vesperală, urmează vizitelor la casele de toleranță,

care-l tulbură așa de tare pe studentul la drept, încât va urma criza de nervi: „Rezemat de gard, Vasiliev aștepta să iasă prietenii din casă. Cântecul pianelor și al violurilor – vesel, îndrăzneț, nerușinat sau trist – se învălmășea în văzduh în același amestec ca și adineauri, de parcă, undeva în beznă, peste acoperișuri, o orchestră nevăzută își acorda instrumentele. Dacă îți-ai fi ridicat ochii sus, în întuneric, ai fi văzut că ecranul negru era presărat peste tot cu punctișoare albe și neastâmpărate: ningea. Când ajungeau în lumină, stelețele de zăpadă se învărteau alene prin aer, ca puful, apoi se lăseau, mai alene încă, la pământ. Se învărteau în jurul lui Vasiliev și i se așezau în barbă, pe gene, pe sprâncene. Și birjarii erau albi, și caii, și trecătorii. Cum se poate să ningă și pe strada asta? se întreba Vasiliev. Blestamate să fie toate casele astea!”

Afară de a spune că, între zăpadă și prostituate, contrastul intenționat nu este unul cu intenții moralizatoare, ci doar unul obișnuit cehovian, adică natural

artistic, o să-l las pe scriitorul D. V. Grigorovici să vorbească despre ninsoare. Grigorovici îi scrie lui Cehov o scrisoare, datată 27 decembrie 1889, după publicarea, în același an, a nuvelei, în culegerea „În memoria lui V. M. Garșin”. Garșin se sinucisese, producând o adâncă impresie asupra contemporanilor. Grigorovici zice astfel: „Ai ales în chip cât se poate de fericit imaginea seriei, cu cerul ei mohorât, cu ninsoarea proaspătă și cu fulgii care coboară spre pământ: ai impresia că acompaniază și susține tonul melancolic, care abundă în toată nuvela, de la început până la sfârșit. Natura e redată cu o măiestrie și mai perfectă decât în alte bucăți: doar câteva rânduri, însă în ele e atât sentiment; totuși, e redat atât de firesc și de abil, încât ai impresia că retrăiești tu însuși imaginea. Turbam că nimeni nu a apreciat rândul al 10-lea („Cum se poate să ningă și pe strada asta?”) Și, când te gândești că la lectura de la cercul literar au asistat și poeții! Cel puțin, așa mi s-a spus!”

De ce mi-a venit în minte această ninsoare? Nu știu. Poate fiindcă părerea lui V. Nabokov din „Cursuri de literatură rusă”, pe care v-o copiez, mi-e aproape: „Vă recomand călduros să citiți cărțile lui Cehov cât mai des (chiar dacă au avut de suferit pe urma traducerii), și să visați cu ele, căci pentru asta au fost scrise. Într-o eră a unor Goliași nemernici, este foarte folositor să citești despre Davizi delicați. Acele peisaje încețosate, cu sălcii plângătoare uscate, de-a lungul unor drumuri norioase, mohorâte, cu ciorile cenușii fâlfâind pe un cer cenușiu, cu adierea neașteptată a vreunei amintiri uimitoare, în cele mai banale locuri – toată această lipsă de strălucire, toată această slăbiciune încântătoare, toată această lume cehoviană de culoarea porumbelului cenușiu trebuie venerată, în contrast cu strălucirea ieftină a acelor lumi puternice, superficiale, pe care ni le promit cei ce slujesc statele totalitare.”

Gaudeamus!

Premiile FICȚIUNEA: Cine a luat premiu?

Doina Ruști

Revista Ficțiunea și Asociația Creatorilor de Ficțiune (ACF) au organizat recent Gala Premiile Ficțiunea pe anul 2024. Evenimentul a avut loc joi, 13 noiembrie 2025, ora 19, la Teatrul Bulandra, Sala Liviu Ciulei. Este al patrulea an în care se acordă Premiile Ficțiunea, iar anul acesta au fost acordate următoarele premii:

1. Premiul pentru Cea mai bună poveste

a fost acordat romanului *Brățară pe glezna ta* de Radu Paraschivescu, Humanitas, 2024. Decizia i-a aparținut scriitoarei Roxana Dumitrache. Ea și-a motivat astfel alegerea: romanul ocolește clișeele și aduce o poveste hibridă, în care stilul epistolar, consemnarea „turistică” și povestea romanțată se împletesc în mod fericit. Echilibrat, convingător, original.

2. Premiul pentru Cel mai bun personaj

a fost decernat pentru două personaje, unul de film și altul de teatru. Personajul Iță, interpretat de Rareș Andrici, din filmul *Jaful Secolului* (regia – Teodora Ana Mihai; scenariu de Cristian Mungiu), a primit premiul pentru autenticitate, fiind creat printr-un amestec interesant între realismul moderat și ficțiunea cu miză simbolică.

Cel de-al doilea personaj este Oedip, în interpretarea lui Vlad Zamfirescu, regia Andrei Șerban, Teatrul Bulandra. Personajul cucerește prin deconstrucție mitică, prin ancorarea în realitățile actuale. Vlad Zamfirescu a refuzat recompensa bănească, premiul său devenind onorific. (Adriana Irimescu)

3. Povestea cu Cel mai bun final

a fost desemnată *Hello, Ceașescu*, text Eduard Buhac și Matei Lucaci-Grünberg, regia: Matei Lucaci-Grünberg, spectacol jucat la Teatrul de Comedie. Despre finalul acestei piese s-a spus că surprinde și deschide

La eveniment au participat, alături de premianți și de juriu, personalități ale lumii artistice, scriitori, regizori și actori, studenți, elevi, profesori bucureșteni.

Ileana Marin și Radu Paraschivescu au trimis o proiecție video.

Gala a fost deschisă de Șerban Pavlu, actor bine-cunoscut, directorul revistei *Ficțiunea*, și de scriitoarea Doina Ruști, președinta ACF.

Derulate în formula unor discuții, moderate de Petre Nechita

și Anca Șurian Caproș, Premiile Ficțiunea s-au transformat într-un spectacol, completat de saxofonistul Rafael Taraca.

Juriul a fost alcătuit din: Roxana Dumitrache, scriitoare, doctor în științe politice; Adriana Irimescu, actriță, scriitoare, realizatoare TV; Daniel Nica, lector la Universitatea din București, doctor în filosofie; Ileana Marin, conferențiar, conducător de doctorate în Studii Culturale, Universitatea din București, afiliată la University of Washington, Seattle, specialist în estetică și

calea unui nou tip de simbolism, fără ostentație, fără încercătura pe care a adus-o subiectul comunismului până acum. (Daniel Nica)

4. Narativul vizual de avangardă al anului 2024

a fost cel mai bine reprezentat de *Sleep #2* – Radu Jude, instalație video care aduce o insolită meditație asupra efemerității. (Ileana Marin)

5. Operă reprezentativă din anul trecut,

Elogiu alor mei de Varujan Vosganian – (ed. Ararat) a primit Premiul pentru Stil hibrid. Carte-album, volumul îmbină poezia, proza și fotografia în mod convingător, memorabil. (Marius Nica)

6. Premiul revistei Ficțiunea

a fost decernat volumului 35 – *Povestea nespusă a unei revoluții*, de Andrei Novac, apărut la Vellant, 2024. Volumul este dedicat aniversării a 35 de ani de la Revoluția din 1989, combinând biografiile eroilor cu poeme și fotografie, într-un mod emoționant, cu pronunțat caracter dramatic. (Petre Nechita)

7. Premiul pentru Proză scurtă publicată în revista Ficțiunea și pe grupul Ficțiunea

a fost decernat textelor: *O suță de momente de singurătată*, de Bianca Zbarcea, *La 23:03 e deja prea târziu să mai las garda jos*, de Adrian-Florin Duță și *Hoțul de stafii*, de Ana Ionesei – toate trei aducând un tipar narativ nou. (Ciprian Handru)

arte digitale, vicepreședinta American Romanian Cultural Society, Seattle; Marius Nica, critic literar, specialist în naratologie, conf. univ. dr. la Facultatea de Engleză, Ploiești; Petre Nechita, prozator, jurnalist TV, redactor la revista *Ficțiunea*; Ciprian Handru, drd. Universitatea din București, scriitor, redactor al revistei *Ficțiunea*.

Premiile Ficțiunea se acordă prin votul membrilor ACF. Primii patru clasaja la fiecare categorie sunt considerați eligibili pentru premiu. Pentru fiecare categorie,

un singur membru al juriului desemnează câștigătorul din cei patru nominalizați. Această alegere este personală, publică, argumentată, asumată.

Gala Premiilor Ficțiunea a avut loc în Sala Liviu Ciulei (Izvor) a Teatrului Bulandra, str. Schitu Măgureanu nr. 1, București, pe 13 noiembrie, la ora 19.

Eveniment inițiat de: Doina Ruști, Președintele Asociației Creatorilor de Ficțiune

Șerban Pavlu, directorul revistei *Ficțiunea*.

Radu Paraschivescu: „Literatura nu va muri nici lent, nici accelerat, câtă vreme va continua să existe plăcerea născocirii...”

Interviu realizat de **George Motroc**

Radu Paraschivescu (n. 1960, București) este scriitor, traducător și senior editor la Humanitas. A scris 25 de cărți, printre care *Fluturile negru*, *Astăzi este mâinele de care te-ai temut ieri*, *Cu inima smulsă din piept*, *Omul care mută norii*. A tradus peste 110 cărți.

Domnule Radu Paraschivescu, în primul rând, felicitări pentru noul premiu, Premiul Ficțiunea! Deoarece gala a avut loc într-o zi de 13, vă propun să folosim și noi această cifră pentru numărul de întrebări-mirări literare, dar, pentru a nu abuza de timpul dvs. sau de atenția cititorilor vă mai propun să ne rezumăm la niște răspunsuri de 1-3 rânduri... Prima întrebare-mirare de azi: Ce înseamnă și ce nu, literatura pentru scriitorul Radu Paraschivescu? O definiție într-o sintagmă sau un citat...

Vă mulțumesc pentru felicitări, mai ales că nu sunt un obișnuit al premiilor. Mi-ar plăcea ca literatura să fie o vocație, ca unuia care a crescut ascultând sau citind povești și plăcându-i acum să le scorească. În orice caz însă, literatura este o bucurie și (forțând conturul unui clișeu) o respirație paralelă cu cea biologică.

Ideea de roman sau de creație literară hibridă credeți că poate fi o soluție salvatoare pentru literatura timpurile noastre?

Să salvăm literatura? De cine sau de ce? Vi se pare că e amenințată (de inteligența artificială, eventual)? Cititorul care sunt se bucură să constate că, dimpotrivă, apar sute de cărți bune pe săptămână și că literatura nu pare să aibă nevoie de intervenția unui agent al providenței. Romanul hibrid e o subcategorie care, la fel ca altele, poate fi bun, excelent sau prost. Dar soluție salvatoare, în niciun caz.

Indiferent de carte, ați avut sau încă aveți un anumit

ritual al scrisului care include un moment al zilei sau un loc preferat pentru scris?

Scriu într-un singur loc: așezat la biroul din lemn de nuc pe care l-am moștenit din familie și la care lucrez de aproape cincizeci de ani, de pe când eram elev. N-aș putea să scriu nicăieri altundeva. Am încercat de două ori și n-a mers. Ritualuri nu am de niciun fel. Am de obicei o cafea alături, dar asta nu e un ritual, ci o combinație de plăcere și nevoie. Și scriu oricând am timp și inspirație, fără un program anume.

Dacă nu ar fi fost activitatea dvs. de traducător, oare v-ar mai fi plăcut atât de mult Julian Barnes?

Julian Barnes mi-a plăcut de când i-am citit prima carte, fără legătură cu munca mea de traducător. Tocmai am predat a unsprezecea mea traducere din acest autor, care, din păcate, va fi și ultima carte scrisă de el. A anunțat-o și a repetat anunțul chiar în „Departure(s)”, cartea care va apărea peste două luni.

Aveți o formulă magică prin care reușiți să scrieți cărți de calitate, dar care să fie și best-seller-uri?

Cred că am câștigat lupta cu mine însumi și cu demonul epatării când am decis, după eșecul debutului, să nu mai scriu ca să le plac tuturor și să nu folosesc rețete sau așa-numite formule magice. Scriu în legea și în stilul meu. Dacă ele atrag și devin rentabile, cu atât mai bine.

Cum alegeți un titlu? De ce nu Despreună, ci Brățar? pe glezna ta?

Cred că ați fost muscă pe geam în biroul meu când am ales titlul. Inițial, așa trebuia să se cheme, „Despreună”. Mi s-a părut însă riscant să dau un titlu dintr-un singur cuvânt,

și acela inventat. Am preferat varianta ușor patetică „Brățară pe glezna ta”, care încheie ca formulă o scrisoare de dragoste a lui pentru ea.

Incipitul cărții dvs. e încântător și, cu voia dvs, o să citez din memorie o parte din prolog: „Eu sunt Filip. Ea e Sonia. Convenția e simplă: eu plec, ea rămâne. Plec o vreme, nu de tot.”
 Întrebarea: *Un incipit care captează atenția cititorului este o soluție necesară pentru a asigura lectura integrală a unei cărți?*

Poate fi un lucru util, nu mai mult. Dacă te bazezi pe incipit și pe urmă nu păstrezi ritmul și tensiunea firească, cititorul se plictisește. Iar un cititor plictisit e coșmarul scriitorului. „Call me Ishmael” e un incipit celebru, dar ceea ce vine după el (adică „Moby Dick”) păstrează nivelul la cote înalte.

De ce ați decis ca personajul Radu Paraschivescu, din carte, să fie o prezență atât de discretă?

Pe de o parte, ca să nu-ia din spațiu lui Filip Aronescu. Pe de alta, fiindcă îmi place să glumesc uneori cu cititorii care, cunoscându-mă personal, îmi cunosc și relația cu scrisul lui Barnes. Procedeu acesta se cheamă „a cameo appearance”. Păstrând proporțiile, și Hitchcock a făcut așa ceva într-un film al lui.

Există o scenă sau un fragment pe care v-ar plăcea să-l regăsiți într-un nou manual de liceu, de literatură română?

Dacă pot alege, mă opresc la drumul pe care-l face Filip la Obidos, relativ aproape de Lisbona, unde nimerește în plin Festival internațional al ciocolatei. Diabeticul din mine simte nevoia să le facă acest cadou elevilor care m-ar găsi într-un manual. Deși simpla idee a mea ca „autor de manual” mi se pare mai mult decât îndrăzneț.

Într-un top al preferințelor dvs., dacă pe primul loc se află, bănuiesc - Ghidul nesimțitului, ce loc i-ați acorda acestui roman - Brățară pe glezna ta?

„Ghidul nesimțitului” nu se numără printre cele mai bune cărți ale mele. Nu intră în primele cinci. A, da, este cea mai vândută carte a mea, asta fără discuție. Dar dacă tot trebuie să alcătuiesc un podium, așașez pe el, descrescător, „Fluturile negru”, „Podul Diavolului” și „Brățară pe glezna ta”, care, ca să vă satisfac curiozitatea, s-ar alege, iată, cu medalia de bronz.

În general, cum vedeți viitorul noțiunii de carte? Cartea digitală o va înlocui în câteva decenii pe cea scrisă pe hârtie?

Aș fi foarte surprins dacă nu s-ar întâmpla așa. În istoria omenirii au fost înlocuite, pe rând, tăblițele de lut, papirusul, incunabulul etc. E firesc ca la un moment dat cartea așa cum e azi să devină și ea obiect de muzeu. Important e să nu se piardă obiceiul cititului. Abia asta cred că ar fi grav.

...Cum vedeți viitorul noțiunii de literatură? Asistăm deja, din cauza Inteligenței Artificiale, la moartea lentă a Literaturii?

Literatura nu va muri nici lent, nici accelerat, câtă vreme va continua să existe plăcerea născocirii. Vom povesti în continuare, cu sau fără concurența (sau, Doamne ferește, sprijinul) inteligenței artificiale. Aceasta din urmă este și va fi extrem de utilă în multe domenii. Va fi elementar să ne folosim de binefacerea ei. În ce privește literatura, sper ca inteligența artificială să nu ajungă să reproducă stilul scriitorului, sensibilitatea lui.

În loc de concluzie, ce mai poate salva azi lumea: Dragostea? Fotbalul? Sau Ficțiunea?

Sunteți sigur că lumea însăși nu e o imensă, divină ficțiune? Eu mă întreb tot mai des. În ce mă privește, aș lăsa-o în pace, nu m-aș apuca s-o salvez. Nici prin muzică, nici prin iubire, nici prin fotbal. Nici măcar prin ecologie și campanii de conștientizare.

De Crăciun, în București

Ana Ionesei

Dacă vreun duh sau vreoa zână mi-ar oferi prilejul de a călători în timp, aș alege să ajung tocmai de Crăciun în Bucureștiul din *Manuscrisul fanariot* al Doinei Ruști. La prima zăpadă, m-aș ascunde într-o căciulă de boier și aș colinda străzile luminate de felinare, plutind într-o sanie încărcată cu provizii de la o moșie. Mai apoi, aș da o raită prin băcăni, admirând mormanele de dulciuri învelite în hârtie fină și legate cu panglici de bogasiu. Dis-de-dimineată,

m-aș înființa la ferestrele împodobite cu imortele și brad ale casei Doicescu, pândind-o pe Maiorca făcând focul în afumătoarea din curte. Împreună cu Leun, aș alege cei mai frumoși nasturi de tablă pentru tivul ișlicului său ca o ciupercă uriașă. M-aș înființa într-un ungher al depozitului din spatele fabricii de testemele a boierului Doicescu, așteptând cu sufletul la gură apariția Maiorcăi. Mi-aș alege o pânză cu mărgelile și nasturi sidefii, înduplecându-l pe Leun să-mi

facă din ea o rochie de Anul Nou cum nu s-a mai pomenit în capitală, astfel încât boieroaicele să uite imediat cu ce zel le-au imitat pe femeile pictate pe clavire. În noaptea de Crăciun, m-aș urca într-o sanie cu clopoței, vopsită în mai multe culori, și m-aș duce la petrecerea boierului Brăiloiu, spre a-l asculta pe Rușfet lăutarul, căutând să mă lămuresc cine este invitatul cu cea mai frumoasă perucă pudrată. M-aș încumeta să dau târcoale tavernei din Lipsani, unde Tilu și Arghir au

proposit la un vin de Drăgășani. Mi-aș lua inima în dinți, rugându-l pe Tilu să-mi prepare cele două parfumuri inventate de el anume pentru femeia fără identitate, cea la care visează toți bărbații.

Cel mai bun personaj

Adriana Irimescu

Despre personaj se poate vorbi mult. Din punctul meu de vedere, în jurul lui se clădește povestea și nu invers. Dintre propunerile Asociației Creatorilor de Ficțiune, patru personaje sunt în fruntea listei, votate de multă lume.

Să le luăm pe rând.

Iță, personaj din filmul *Jaful Secolului*, regizat de de Teodora Ana Mihai, după un scenariu de Cristian Mungiu, mi se pare unul dintre cele mai naturale caractere de film românesc: nu e interlop îngroșat, nu dramatizează, nu alterează acțiunea cu ifose. Interpretarea lui Rareș Andrici este autentică. Te convinge de la primele replici, te duce în fața unui imigrant tipic, preocupat de câștigul bănesc rapid, dar și în fața unui confrate: îl înțelegi, are atitudini românești, are educația standard a omului plecat în lume. Echilibrul pe care îl ține până la final, între bun și rău, cred că e marele merit al lui Rareș Andrici, actor din tânăra generație, binecunoscut și de pe scena Teatrului Nottara, dar și de la Teatrul de Artă. Personajul Iță din *Jaful Secolului* constituie un moment al consacării sale artistice.

Claudiu Bleonț a făcut un rol memorabil în *Gertrude*, la TNB. Dacă actorul nu mai are nevoie de prezentare, fiind unul dintre cei mai creativi artiști, rolul acesta merită consemnat ca moment de cotitură în cariera sa: complex, hybrid și în acord total cu regia barocă a lui Silviu Purcărele.

În romanul *Sindromul picioarelor neliniștite* de Ioana Unk, mi-a plăcut naturalețea personajului povestitor. Scriitoarea, aflată încă în zona debutului, mai are încă multe de dat de acum înainte, iar personajul acesta rămâne o carte de vizită.

În fine, ajungem la Oedip, în interpretarea lui Vlad Zamfirescu, într-un spectacol semnat de Andrei Șerban, jucat chiar la Teatrul Bulandra, unde au fost decernate Premiile Ficțiunea. Pornind de la Sofocle, Robert Icke a conceput o actualizare a subiectului, iar Andrei Șerban îi aduce acele ceva specific lui, un mod de adâncire a tragicului, printr-un comportament teatral cât se poate de actual. Oedip este un politician actual. Aici Vlad face un personaj de reconstrucție, în termenii lui Derrida. Cum spuneam, este un politician

în timpul alegerilor electorale, când au loc deformări programate ale vinovăției. Vlad Zamfirescu scoate personajul din zona satiriei. Nu rămâne nici la nivelul obișnuit al disecării sentimentului de culpă, ci face din personajul său un prototip normal al lumii actuale. Ritmul, jocul și inovațiile bine camuflate, dau un personaj metamorf fără simbolism ostentativ, autentic, fixat în zona hibridă, între caracterul tragic și actantul cinematografic.

Dintre aceste patru personaje, l-am ales în primul rând pe Oedip în interpretarea lui Vlad Zamfirescu. Înainte de gală l-am anunțat și, cu toate că era fericit pentru premiu, a refuzat pe loc recompense bănească. Ca directorul Teatrului Bulandra, nu voia să planeze ideea unui conflict de interese, cu toate că premiile sunt date de grupul Ficțiunea, iar teatrul este doar gazda acestor premii.

În fine, la fel de mult mi-a plăcut și personajul Iță, din *Jaful Secolului*, interpretat de Rareș Andrici. De aceea, am propus anul acesta o premieră dublă.

0 lucrare de referință: Despre România

Florența Vintea

Alphonse Dupront,
Despre România,
ediție îngrijită și introducere
de Ștefan Lemny,
traducere din limba franceză
de Magda Jeanrenaud,
Polirom, 2025

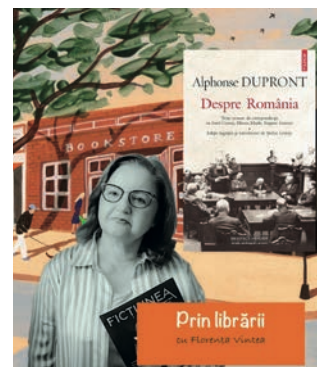
Prezentul volum – *Despre România* – ne oferă bucuria unei ample lucrări de memorialistică îngrijită de Ștefan Lemny, care are la bază arhivele românești ale istoricului francez Alphonse Dupront (1905-1990). Acestea corespund, în mare parte, perioadei 1932-1941, cât timp acesta a

activat în mediul diplomatic cultural, la București, în calitate de președinte al Institutului Francez de Înalte Studii din România. Arhivele cuprind jurnale, diverse texte publicate sau inedite, precum și o parte consistentă a corespondenței oficiale sau particulare cu personalități din România anilor '30, respectiv Emil Cioran, Mircea Eliade și Eugène Ionesco. Titlul ales de către Ștefan Lemny este cel gândit chiar de către Alphonse Dupront pentru o lucrare care ar fi trebuit să apară în 1937.

Introducerea semnată de Ștefan Lemny este o cronologie

a relațiilor lui Alphonse Dupront cu România, începând cu anul 1932, când tânărul diplomat preia postul de președinte al Institutului Francez de Înalte Studii din România, înființat încă din anul 1924. Întreaga bază documentară reflectă amprenta puternică pe care experiența istoricului francez și pune în lumină pasiunea sa pentru tot ce ține de țara noastră.

Pregătit pentru o carieră de istoric, Dupront lucrează primii ani la Școala Franceză din Roma și apoi, în anul 1932, preia postul

de la București. După decenii petrecut în România, revine în Franța în 1941 și predă la Universitatea din Montpellier până în 1957, când își susține teza de doctorat și intră în corpul profesorilor de la Sorbona. Se implică în întemeierea Institutului Universitar European de la Florența și, timp de aproape treizeci de ani, va conduce echipe de cercetare.

Istoricul, diplomatul și profesorul universitar Alphonse Dupront s-a remarcat prin exigență în ceea ce privește cuvântul scris, cărți sau articole, concluzie susținută de puținele lucrări publicate în timpul vieții. Era bine-cunoscut faptul că refuza expunerea mediatică, dar s-a bucurat de recunoașterea marilor istorici care i-au fost contemporani. În ansamblu, întreaga operă este caracterizată prin viziunea inovatoare

concentrată pe tema predilectă din cercetările sale, respectiv mitul cruciadelor. Ștefan Lemny subliniază că Alphonse Dupront „a condus investigarea istorică până în străfundurile sufletului colectiv”.

Revenind la împrejurările prin care Alphonse Dupront ajunge să trăiască și să activeze într-un post diplomatic în România, aflăm din bogata *Introducere* semnată de Ștefan Lemny cum tânărul și ambițiosul istoric

ratează șansa de a-și continua studiile la Roma. Realitatea îl constrânge să se orienteze spre România, o „insulă a romanității orientale”. În calitate de proaspăt director al Institutului Francez din București, „suferă de pe urma exilului său românesc” și „are senzația amară că pierde uneori timpul și că se află într-un impas”.

În ciuda dificultăților de adaptare care aveau mai mult o motivație personală, Dupront

face dovada caracterului său dedicat muncii și studiului.

În corespondența sa oficială, Dupront deplânge și lipsa mijloacelor financiare necesare pentru a contrabalansa activitatea omologilor săi din legațiile italiană și germană, care subminează prestigiul cuvenit Franței în Europa Orientală, așa cum era denumită adesea partea estică a continentului.

Integral în versiunea online

Befana

Carmen Theo Făgețeanu

Pentru mine, iarna are chipul Befanei, bătrânica din tradiția italiană care împarte daruri, străbătând lumea în noaptea Epifaniei. O regăsim în legenda cea mare, care o fixează pentru totdeauna în imaginarul colectiv: femeia simplă care, pornind cu întârziere și regrete pe urmele Magilor, nu-l mai găsește pe Pruncul Iisus, dar refuză să renunțe. Și atunci, călătoria ei devine infinită, un drum prin toate casele lumii, în fiecare an, pentru fiecare copil, lăsând în ciorapul atârnat la fereastră un strop de lumină, o speranță, o promisiune că binele nu se rătăcește definitiv.

Am descoperit-o apoi în literatură. În cartea lui Gianni Rodari, *La Freccia Azzurra* (*Săgeata albastră*), Befana este un personaj discret, dar esențial, un fel de străjer al copilăriei. Rodari i-a dedicat și o versiune poetică, *La leggenda della Befana*, unde apare ca o prezență caldă, într-o lumină mai mult umană decât mitică. Mai târziu, am întâlnit-o în volumul ilustrat al lui Tomie de Paola, *The Legend of Old Befana*, extrem de popular în lumea anglo-saxonă, unde povestea capătă o aură meditativă, aproape melancolică. Îmi place că nu e perfectă, nu are aura impecabilă a zânelor, ci o umanitate caldă, ușor stângace, care face bine tocmai prin firesc.

Aceeași imagine se regăsește și în filme. În comedia italiană *La Befana vien di notte* (2018), tradiția este amestecată cu o ironie modernă, iar Befana, interpretată de Paola Cortellesi, devine o eroină a vremurilor noastre: nici misterioasă, nici solemnă, ci plină de energie, cu o dublă identitate surprinzătoare. Prequelul *La Befana vien di notte 2: Le origini* (2021), cu Monica Bellucci, îi dă un aer mitologic, aproape gotic, demonstrând cât de flexibil este acest personaj. Mi-a plăcut felul în care cinematografia italiană o adaptează mereu, ca și cum Befana ar fi o oglindă a timpului în care este reinventată.

În animație, întâlnirea cu Befana este și mai luminoasă.

Filmul *La Freccia Azzurra* (1996), adaptare după povestea lui Rodari, o prezintă nu doar ca purtătoare de daruri, ci și ca protectoare a jucăriilor și a emoțiilor fragile ale copiilor. În programele pentru cei mici, difuzate an de an pe Rai Yoyo și Rai Gulp, Befana apare deseori în scurtmetraje sau episoade speciale: uneori comică, alteori înțeleaptă, mereu cu acea mătură care devine, în mod surprinzător, un simbol al zborului curajos peste iarna dintre ani.

Chiar și în muzică, Befana își are propriul ei ritm. Cântecul tradițional *La Befana vien di notte*, fredonat de generații întregi de copii, păstrează simplitatea și veselie sărbătorii Epifaniei. În spectacolele

pentru copii, mai ales în cele din cadrul celebrului *Zecchino d'Oro*, apar mereu reinterpretări ale aceleiași refren popular, dovadă că Befana rămâne vie în cultura italiană, într-un mod pe care puține personaje îl reușesc.

Prin toate aceste apariții, în literatură, film, animație și muzică, Befana devine pentru mine un personaj complet, polifonic. O figură a iernii care nu impresionează prin fast, ci prin continuitatea unei tradiții calde, imperfecte și umane! O prezență care, în orice formă ar apărea, păstrează aceeași lumină blândă care însoțește mereu sărbătorile!

Befana nu e perfectă, nu strălucește, nu plutește în zăpadă ca personajele imaculate ale sărbătorilor. Are pasul greoi, mâinile ocupate, haina șifonată de drum. Tocmai de aceea îmi este dragă. Poartă cu ea umanitatea noastră, cea care ezită, greșește, reface drumul, dar nu abandonează. De aceea, dintre toate figurile iernii, ea mi se pare cea mai omenească.

Befana rămâne, pentru mine, însăși memoria sărbătorilor: un pic de cenușă, o rază de lumină, o geantă plină de povești și acea bunătate care vine mereu mai târziu decât ne-am așteptat, dar întotdeauna rămâne.

Flavia Lupu: „The Beauty Project” este un studiu de caz conceptual

Interviu realizat de **Ciprian Handru**

Dragă Flavia Lupu, felicitări pentru premiul primit din partea Uniunii Artiștilor Plastici din România pentru #TheBeautyProject, prezentat anul trecut, în noiembrie, la Art Safari Bucharest. Cum ai reacționat când ai aflat vestea și ce înseamnă această apreciere pentru tine?

Pentru premiile UAPR se fac o serie de formalități de către artist, se depune un dosar de susținere a demersului de creație etc.. Așadar, este o procedură care implică un proces proactiv din partea candidatului, ceea ce înseamnă că premiul nu este tocmai o surpriză. Eu am depus solicitarea de evaluare pentru categoria „Multimedia”, dar pentru că arta mea este atât de „neconvențională”, în general, nu doar în cazul acestui proiect (nu era neapărat un proiect de artă video sau de fotografie), juriul a decis să îmi acorde unul dintre premiile consiliului, alături de alți doi colegi artiști. Evident, nu pot decât să mă bucur de această recunoaștere profesională și să mă motiveze să merg mai departe cu ceea ce fac.

#TheBeautyProject m-a impresionat mult, fiindcă are un puternic strat simbolic, un stil distinctiv și numeroase fire care pătrund în miezul socialului. Cum a luat naștere ideea proiectului și ce experiențe personale se află în spatele lui? Ce te-a determinat să alegi această tematică?

„The Beauty Project” este un studiu de caz conceptual

care își are originea într-un stagiu de cercetare realizat în anul 2014, la Școala de vară de la Salzburg, la un curs de două săptămâni ținut de artistul Felix Gmelin, care explorează ideea de frumusețe ca atribut cuantificabil și clasificabil al obiectelor și al ființelor. A doua interogație pe care o ridică proiectul este chestionarea capacității femeilor de a fi admirative una față de alta, într-un soi de punere în discuție a întrebării cu care fetițele, în marea lor majoritate, se întâlnesc în copilărie: „Oglindă, oglinjoară, cine-i cea mai frumoasă din țară?” sau, varianta sa englească (mai cuprinzătoare și mai eliptică): „Mirror, mirror on the wall, who is the fairest of them all?”. Deschide o teamă mai puțin explorată: misoginismul feminin. Sintagma descrie

internalizarea prejudecăților și normelor patriarhale care devalorizează feminitatea. El poate apărea sub forma criticilor dure la adresa altor femei, a respingerii propriilor trăsături feminine sau a susținerii unor roluri de gen restrictive.

În ce măsură toate dimensiunile proiectului – expoziția, proiecția, instalația video – pun în discuție rolul și locul frumuseții în societatea contemporană? Dar gândirea stereotipă și prejudecățile?

În centrul discursului se pune accentul pe ideea de frumusețe feminină, care se găsește, la nivel de percepție publică, într-o opoziție discursivă la ideea de inteligență. Mai precis, chestionăm într-o manieră personală un concept

estetic fundamental: frumusețea ca atribut esențial al tuturor elementelor lumii.

Discursul artistic se construiește într-o manieră amuzantă și ironică, care pleacă de la următoarea întrebare: „un scaun este mai bun pentru că este mai frumos?”, care ascunde, de fapt, întrebarea: „o femeie este mai bună pentru că este frumoasă?” Această chestionare generează, în subtext, alte întrebări: „Femeile frumoase pot fi și inteligente?” sau „Este nevoie ca femeile frumoase să fie inteligente?”, „La ce folosește frumusețea? Are o valoare pur decorativă pentru o ființă umană?”, „În ce măsură frumusețea obiectualizează femeia și îi sporește sau atribuie un rol decorativ?”

Ideea de obiectualizare datorată frumuseții fizice generează mai multe paradoxuri: îi conferă un soi de „decorativism” ființei umane, și, în același timp, pune sub semnul întrebării „valabilitatea” femeii înzestrate cu calități fizice. Cert este că a fi frumoasă, chiar și cu ajutorul intervențiilor estetice contemporane, nu este o calitate de durată.

„10 testimoniale despre frumusețe, 10 testimoniale despre inteligență, 10 femei care vorbesc despre asta”. Cum ai ales cele zece femei participante și

ce ai urmărit să aducă fiecare în proiect?

De fapt, am ales 5 participante: Roxana Dumitrache, Ștefana Samfira, Ligia Verkin Keșișian, Elida Toma și Laura Gruia, uitându-mă în jurul meu. Criteriul urmărit a fost pur „estetic”, adică aceste femei să fie recunoscute sui-generis că sunt frumoase. Primelor 5 participante le-am solicitat să indice o altă femeie cu care doresc să „oglindească”, cu care să formeze un soi de pereche, să indice o altă femeie frumoasă. Acest exercițiu socio-emoțional venea să deschidă o cutie a Pandorei: „Cum arată admirația unei femei față de altă femeie?”. Și pentru mine să ridice o potențială dificultate

organizatorică: Vor accepta „celelalte” să fie „cealaltă”? S-a rezolvat pentru primele patru participante, însă nu și pentru Laura, care venea dintr-o zonă de business – niciuna dintre cele rugate de ea nu a dorit să participe la proiect –, ca în final dorința ei să fie să îi găsească perechea. Așa i-am propus-o pe actrița Andreea Chirițescu, care nu a jucat un rol (de a fi o potențială „pereche” pentru Laura Gruia – deși și asta ar fi fost o posibilitate), ci a vorbit despre ea însăși.

De ce ai ales să lucrezi cu formatul scaunelor față în față? Cum ai gândit această relație între privire și expunere? Cum funcționează această configurare

ca „teren de dialog”? Ce semnificație are această simetrie?

Scaunele au fost așezate pe câte 2 rânduri, câte 5, fiecare cu „perechea” sa, față în față cu propria alegere, într-o pseudoconversație. Toate cele 10 participante au avut maximum 1 minut să răspundă la fiecare dintre cele 10 întrebări: 1. Ești frumoasă? Descrie-te. 2. Ai fost dintotdeauna frumoasă? 3. O să fii întotdeauna frumoasă? 4. Contează să fii frumoasă? 5. Ceilalți te consideră frumoasă? 6. Ai fost vreodată urâtă? 7. Ești deșteaptă? Ce înseamnă o femeie deșteaptă? 8. Ceilalți te consideră deșteaptă? 9. Ce este cel mai important în viață? 10. Ești fericită? Ce este fericirea?

Între cele două rânduri de scaune, aceste întrebări puteau fi citite pe podea de către privitor. Până la întrebarea 6 pe fond roz, de la întrebarea 6, pe fond albastru. Am propus mai multe conversații: cel cu mine, care nu există propriu-zis (eu nu mă aud ca voce care interviuează, apar doar întrebările scrise în fiecare video, pe o pauză de vorbire), un pseudodialog între perechile de participante și o potențială auto-interogație (o ipotetică vizitatoare care citește pe podea întrebările și care ar putea da niște răspunsuri doar pentru sine). În plus, la nivelul compoziției, se pare că am o predilecție instintivă pentru simetrie și pur și simplu îmi place ordinea.

Integral în versiunea online

Fetele cu păr natural poartă costumație

Cristian Moldovan

Loredana se mutase recent în blocul nostru, la etajul 4. Era în clasa a treia atunci, mai mică decât mine cu un an sau doi. Era o fată drăguță, cam zăpăcită, foarte curată, cu o piele albă, cu părul brunet și ondulat, „natural”, cum se spunea pe atunci și, odată, am auzit-o pe mama ei dându-i de grijă: „Să-i spui la tanti Cecilia să te tundă în scări, nu ca data trecută. Ai auzit?”. Nu am înțeles prea bine ce înseamnă o tunsoare în scări, dar nici nu mi-am bătut capul cu asta. Loredana era mereu veselă și vorbea tare, foarte tare, dar asta nu ne deranja.

Probabil că visa noaptea, cum se întâmplă în coșmaruri, că deschide gura și încearcă să urle cât poate de tare, dar nu poate articula niciun sunet, iar ziva, își lua revanșa și vorbea aproape strigând. Când cobora și ea afară, cu greu puteam spune și noi ceva, pentru că

vocea Loredanei le acoperea pe ale noastre, dar ne jucam cu ea pentru că era drăguță și, oricum, nu avea voie să stea prea mult pe afară.

Într-o zi, am mers împreună la școală. Purta pantalonii și geacă de blugi. I-am zis cu admirație și invidie că e foarte fain „costumul” ei de blugi și m-a corectat spunându-mi că e „costumație”. „Așa se zice la fete, costumație”, a adăugat citindu-mi nedumerirea de pe față. „La băieți e costum, iar la fete e costumație”. Nu am mai spus nimic, pentru că eram sigur că știe ea mai bine. Tatăl ei a părăsit-o la naștere și trăia

doar cu mama, care avea 29 de ani și un cancer descoperit în stadiu terminal. „Au deschis-o și au închis-o la loc”, am auzit de la niște vecine, care vorbeau despre operația prin care trecuse mama Loredanei. „N-or avut ce să-i mai facă. Îi plină toată”. Nu înțelegeam cu ce anume era plină toată, dar presimțeam că era ceva rău. Într-o după-amiază, pe banca din fața blocului, mama Loredanei și-a deschiat capotul și am văzut urmele unei cusături lungi, vineții, de la burtă până sub sâni.

Integral în versiunea online

Noutăți în decembrie

O adevărată crăiasă a zăpezii

Florina Năstase

Un personaj care îmi amintește de iarnă, zăpadă și sărbători e Tatiana, eroina romanului în versuri, *Evgjeni Oneghin*. Pușkin o descrie ca pe o ființă foarte tăcută, uneori ursuză, o fetiță căreia nu îi plac păpușile, joaca, sau agitația. Cel mai mult o încântă nopțile lungi și friguroase de iarnă când ascultă sau citește povești. Ecranizarea

romanului din 1999 o înfățișează pe Tatiana adultă (Liv Tyler) într-o scenă memorabilă, patinând pe gheață, aproape plutind într-o mantie lungă și o căciulă de blană care o fac să pară misterioasă, rece și inabordabilă – o adevărată crăiasă a zăpezii, cel puțin așa o vedeam eu la treisprezece ani și așa mi-a rămas întipărită în memorie.

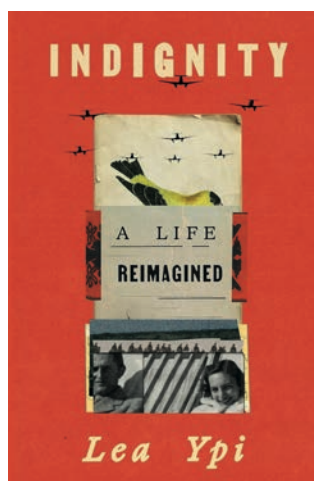
Indignity – o carte inovativă

Emma Neamțu

Lea Ypi,
*Indignity: A Life
Reimagined*,
imprintrul Allen Lane,
Penguin Books, 2025

Prin *Indignity (A Life Reimagined)*, apărută anul acesta, în septembrie, la imprintrul Allen Lane al Penguin Books, Lea Ypi transpune în formulă narativă viața bunicilor săi, Leman și Aslan, reconstituită din cercetări în arhivele Sigurimi și din propriile amintiri. Alături de *Liberă. Un copil și o țară la sfârșitul istoriei*, cartea de față încearcă să explice prezentul și alegerile de viață ale autoarei prin explicarea trecutului familiei și al țării sale.

În opoziție cu lipsa de demnitate evocată în titlu și care descrie însușirile istoriei a trei sferturi de secol din Balcani, demnitatea este dorită, contestată, folosită ca pretext, înțeleasă sau nu în diferite contexte, de toți actorii implicați în evenimentele care au construit respectiva istorie, dar și de cei pentru care demnitatea este principiu pentru viața proprie. De la demnitatea morții pentru apărarea căreia adevărul merită a fi puțin cosmetizat de cei apropiați la demnitatea alegerilor pe care le facem

pentru a ne apăra libertatea și individualitatea, la demnitatea muncii sau a funcției, motiv de acțiune socială și politică, la demnitatea unei țări, pretext pentru declanșarea de războaie sau de represii, demnitatea este firul călăuzitor al acestei cărți, situate între memorie, cercetare istorică, reconstituire prelucrată ficțional a biografiei unor persoane reale și reflecție de filosofie politică.

Una dintre tezele cărții constă în ironia destinului, ce reiese din motivele pentru care oamenii fac unele alegeri și care se ciocnesc de cursul pe care îl ia istoria, mai ales din cauza lipsei de cunoaștere a realității de dincolo de sfera proprie de interese/de viață și care duce la distrugerea

bazei pe care s-au construit respectivele motive. Leman, bunică autoarei și protagonistă „romanului”, alege în semn de independență să trăiască la Tirana, plecând din Salonica natală, unde se afla sub tutela familiei și unde ar fi trebuit să se mărite cu Gustav, partenerul de afaceri al tatălui ei și autorul moral al morții mătușii preferate a fetei. La rândul său, Gustav alege Albania ca bază de afaceri în regiune fiindcă aici nu există nici „iudei”, nici „bolșevici”. Inutil să spunem ce s-a ales de motivele celor doi.

Scriitoarea pune în discuție idei precum familia, apartenența, cetățenia (copii ai Imperiului/cetățeni ai unei națiuni), patriotismul, etc., astfel încât din poveștile de viață ale personajelor se realizează tabloul unei epoci, dobândind în acest fel o nouă perspectivă și o nouă dimensiune.

Mai mult decât orice, Lea Ypi dorește să redea demnitatea victimelor, reprezentate de bunică sa, a cărei victorie împotriva sistemului represiv și a uneltelor sale, informatorii Sigurimi – mai mult sau mai puțin voluntari, după cum bine știm din istoria proprie – constă în simplul fapt de a le fi supraieșit. Ce este demnitatea,

calitatea pe care toți o invocă pentru a-și justifica acțiunile, cu atât mai mult cu cât sunt mai reprobabile, și pe care cu toții aspiră să o capete? Aceasta este întrebarea care străbate această carte, o istorie, în fond, a constituirii unei națiuni din frământările unui imperiu și a confiscării sale de către cea mai opresivă formă a totalitarismului comunist.

Leman află și, odată cu ea, Lea și cititorul, că demnitatea își are rostul în funcție de împrejurările în care se află individul, că actele fundamentale care definesc firescul vieții nu au legătură cu demnitatea și că, până la urmă, fiecare este responsabil pentru alegerile pe care le face, ceea ce îi conferă sau nu demnitate.

Indignity este o carte inovativă atât prin forma în care scriitoarea a ales să transpună conținutul de idei și prin deschiderea către teme și subiecte de discuție vaste privind istoria recentă a acestei părți a Europei, cât și prin complexitatea dilemelor morale pe care le ridică, privind dubla direcție a responsabilității între individ și istoria pe care o creează și de care este creat.

La benzinărie

Elena-Andreea Udrea

Domnul Roman s-a uitat la coșul de gunoi și a sesizat cu uimire paharele de plastic zăcând pe podeava proaspăt măturată. A făcut el asta? Nu-și amintea să fi consumat mai mult de un pahar. Dar nu-și amintea măcar să fi plătit pentru cafeaua din mâna lui. Era frânt de oboseală. Da, asta era. Nu exista altă explicație. Cu toate acestea, conștiința l-a împins să ridice gunoiul de pe jos și să-l arunce la coș. A durat o secundă, dacă nu mai puțin. Când și-a ridicat capul a luat o sperietură teribilă. Vânzătorul de la teighea fusese înlocuit de doamna de la raionul de dulciuri. Femeia purta uniforma de angajat și se putea observa cu ușurință că bluza era cu câteva numere mai mari. Întorcându-și capul spre stânga, Roman l-a zărit pe vânzător, îmbrăcat în haine obișnuite, la raionul cu napolitane.

O bătaie în ușă i-a atras atenția. Un client furios lovi geamul insistent. Ușile automate nu se mai deschideau. Totul părea pe dos. Dar în limitele fizicii. La linia dintre curios și îngrijorător. Nu atât de straniu cât să-l alarmeze pe bărbat, dar destul cât să-l facă să se uite peste umăr la

fiecare zgomot necunoscut. Iar dacă nu era de ajuns, a reușit și să audă puțin din conversația femeii de la teighea cu patronul benzinăriei în care el o ruga să ia scara și să facă câteva găuri în acoperiș și să lase ploaia să pătrundă înăuntru. Și fix așa era. Constelația de găuri de deasupra capului lui Roman dispăruse. Ca și cum nu fusese niciodată acolo. Dar el putea să jure că simțise gustul de apă de ploaie în cafea. Chiar atât de obosit era? Oare halucina? Nu avea febră. Din câte știa. Oare mai putea face diferența dintre rece și cald? Stânga și dreapta? Sus sau jos? Fiecare gând și certitudine îi era contestate de o altă idee într-un joc de tenis mental.

A decis că era vremea să părăsească benzinăria și să-și vadă de drum cât mai avea speranța că nu înnebunise complet. S-a grăbit bezmetic către mașină și a deschis portiera, nu înainte să se uite în stânga și în dreapta după alte ciudățenii. Nimic. Benzinăria nu și-a luat zborul, stâlpii de iluminare nu au crescut picioare și au luat-o la pas. Poate citise prea multe povești cu Baba Yaga fetiței lui în ultima vreme. Totul era normal. Și tot ce-l deranja

era gustul de lapte de pe limbă. Strângea din dinți și nu-și mai simțea gura. Laptele fusese expirat. Fără îndoială. Avea nevoie de o pauză. A decis să-și ia liber de la birou și să meargă acasă, unde singurele întâmplări ciudate erau foșnetele de sub patul copilei. Așa-zișii monștrii care o făceau să alerge pe hol în picioarușele goale și să se agațe de gâtul puternic al tatălui ei curajos. A vrut să iasă din parcare, dar a constatat imediat că nu făcuse plinul. Acela era principalul motiv pentru care venise la benzinărie. Rușinat de memoria sa scurtă și rebelă, s-a dat jos din mașină și a apucat pompa în mâna stângă. Sau era oare dreapta? Tot ce voia era să plece cât mai repede de acolo. Însă, când a început să pună benzină în vehicul, a simțit un miros ciudat

venind din pompă. A tras-o înapoi cu o mișcare bruscă și a văzut laptele vărsându-se pe jos și murdărindu-i pantofii. Arăta a lapte, mirosea a lapte. Era lapte.

Privirea a început inevitabil să i se întețoseze, capul i se învărtea în trei direcții, iar stomacul îl pedepsea amarnic pentru o greșeală pe care abia în acel moment începuse să o înțeleagă. Săracul bărbat nu îndrăznește să se ducă cu gândul acolo. Și pe bună dreptate. Măinile deja îi tremurau pe pompă. Ce mai era real? Visa? Era treaz? Era doar confuz?

– Dacă am făcut plinul mașinii cu lapte, eu ce Dumnezeu am băut la micul-dejun? s-a întrebat el, acoperindu-și gura cu mâna și fugind înapoi spre benzinărie pentru a cere ajutor.

Iarna mea

Adrian Lesenciu

Crăciunul – cu sau fără zăpadă – este sărbătoarea căldurii și a luminii. Este, înainte de toate, sărbătoarea speranței și a credinței în bine. Este sărbătoarea familiei, oriunde ar fi ea, oricât de departe sau răătăcit ai fi. Crăciunul este sărbătoarea tuturor, a celor care au și a celor care nu au, a celor care își doresc și a celor care țin cont de cei care își doresc. Cât privește personajele, care sunt

ambasadorii teritoriilor ficționale în lumea noastră interioară, eu m-am simțit cel mai puternic atins de mesajul căutătoarei de lumină și căldură, de fetița anderseniană cu chibriturile, de frumusețea ei și de tristețea poveștii din care îndrăznesc să cred că am gustat. Crăciunul și atmosfera de sărbătoare care îl cuprinde ca o aură ce ajunge până la început de decembrie și dincolo de prima săptămână

de ianuarie sunt cel mai bine reprezentate în mintea mea de această fetiță și de adevărul inconfortabil al lumii noastre pe care ea îl poartă. Aștept Crăciunul cu convingerea și

cu bucuria că Dumnezeu mi-a dăruit lumina și căldura unui chibrit care durează mult în ardere, preț de o viață, și că învingând astfel întunericul văd adevărul inconfortabil al suferinței, bolii, crimelor, neputinței care ne înconjoară, în timp ce rămânem în casele noastre cu porțile ferecate, dar fără puțința de a fereca și aromele celor mai frumoase amintiri care înmiresmează cerul acelei nopți.

Florile de gheață

Andreea Zavicşa

Ce personaj (de literatură, film, teatru) îți amintește de zăpadă, de iarnă, de sărbători, de Crăciun?

Este o întrebare pe cât de simplă în aparență, pe atât de complicată în esență. Și spun asta pentru că, pe de o parte, ancheta dumneavoastră m-a înduioșat și m-a introdus în atmosfera de sărbătoare, de vacanță de iarnă, adică acele momente pe care le aștept tot anul, dar pe de altă parte m-a solicitat emoțional mai mult decât m-aș fi așteptat, fiindcă mi-am dat seama că răspunsul mi se conturează, instintiv, mai degrabă din lecturile asociate copilăriei și adolescenței decât din cele prezente sau măcar mai recente. Probabil ține de faptul că, odată cu înaintarea în vârstă, „magia” aceea a Crăciunului tinde să-și mai piardă din forțe sau necesită mai multe eforturi conștiente din partea mea ca să fie întreținută. Un factor ar mai fi și „iernile” din Bucureștiul ultimilor ani, adică lipsite de zăpadă sau caracterizate doar de un episod, două de ninsori răzlețe, care nu reușesc să schimbe prea mult peisajul, pentru că orice strat alb dispare invers proporțional cu cât de mult i-a luat ca să se depună.

Revenind însă la întrebarea dumneavoastră, mi-am dat seama că primul personaj care mi-a apărut în minte când am fost invitată să răspund a fost Scarlett O’Hara. Nu știu cât de mult a contribuit la răspunsul acesta răceala aparentă a eroinei lui Margaret Mitchell, care îi cerea bărbatului iubit, adică ofițerului Ashley Wilkes, să nu cumva să le cedeze, așa cum intenționa, cizmele sale oamenilor înfrigați din regimentul său, care străbat zăpezile înalte ale Virginiei în timpul Războiului Civil contra yankeilor. Mai degrabă, cred că m-a influențat faptul că am parcurs romanul *Pe aripile vântului* în timpul vacanței de iarnă dintr-a opta sau a noua, când nămeții de la Brașov erau, literalmente, cât gardul casei, iar noaptea dintre ani mi-am petrecut-o vizionând lungmetrajul omonim, ca să fiu sigură că nu adorm până la 00.00.

Mai apoi, firește că n-are cum să nu îmi vină în minte traumatizanta poveste a fetei cu chibrituri, care urcă, în lumina și căldura ultimului chibrit din cutie, până la bunica ei, în împărăția cerurilor, unde este în sfârșit fericită și senină. Nu pot să nu amintesc însă și povestea Crăieșei Zăpezii, din

care am reținut până și la vârsta asta citate întregi, încadrabile în ceea ce învățătoarea numea „caietul de expresii frumoase”, ce mă inspirau mai apoi pentru orele de desen, în care pictam zăpada în nuanțe de albastru, ca de pastă de dinți, și de gri, dar niciodată alb pur. Și poate că mă influențează încă și flashbackurile cu „florile de gheață” din desenele animate „Povestirile lui Hans Christian Andersen”, difuzate pe Minimax, de care orice copil din anii 2000 își aduce aminte cu siguranță, dar și faptul că, la o serbare școlară din clasele primare, rolul meu era cel de crăiasă a zăpezii.

Ca să mă apropiu de prezentul lecturilor mele (și nu doar ale mele), dar fără să părăsesc vârsta copilăriei, aș adăuga la cele deja trei titluri menționate anterior alte două,

pe care le-am descoperit odată cu înnoitul rol de soră mai mare pentru fratellino al meu, de opt ani. *Darul lui Moș Crăciun*, de T.O.Bobe, respectiv *Trei zile nemaipomenite* de Ioana Părvulescu sunt de cinci, respectiv doi ani lecturile noastre de iarnă, povești ce ne oferă acele peisaje cu troiene și coșuri fumegânde pe care în zadar le căutăm privind pe fereastra blocului din Obor, mai ales în luna decembrie, când am avea mai mare nevoie de ele. Trioul format din Mihai, Gabriel și pisica Bianca, plecat în căutarea lui Moș Crăciun, respectiv duoul compus din micuța Emi (de la Emilia) și veverița Vevi Veverițeanu sunt, de ceva vreme, simboluri ale iernilor petrecute cu juniorul familiei, pretexte de a-mi prelungi la rândul meu copilăria până spre destul de apropiata vârstă de 30 de ani. Iar ilustrațiile celor două volume, realizate de Done Stan și Anca Smărăndache, au constituit pentru frățiorul meu primul abecedar, primele chei de lectură, în timp ce, pentru mine, au funcționat ca niște portaluri spre acel mult căutat farmec al sărbătorilor de odinioară, indiferent ce înseamnă acest „odinioară”: acum 10, 20, 30, 50 de ani.

Lecturi de Crăciun

Cristina Popescu

Deși am crescut într-o familie mic burgheză tradițională (și tradiționalistă), într-un confort și o îndestulare care au fost reale și constante, totuși, mereu am asociat Crăciunul și celelalte sărbători de iarnă cu două imagini triste care m-au impresionat puternic în copilărie și continuă să o facă până astăzi, deși au trecut ani mulți de când am citit prima oară despre „Fetița cu chibriturile” a lui Andersen și despre

„Niculăiță Minciună” al lui Brătescu-Voinesti... Agonia fetei care visează friptură aburindă și uluirea copilului care vede strălucirea bradului și aude pianul magic, înainte să fie sfârșit de câini, continuă să mă doară... și desigur că râd cu hohote tot până astăzi, recitind fragmentul în care neuitatul Nică al lui Ion Creangă, merge la colindat împreună cu ceata de copii, la Popa Oșlobanu, cel „din capul satului”.

Vinerea în Centrul Vechi

Andreea-Mirela Pintilie

Într-o seară caldă de toamnă, un lucru neobișnuit pentru luna noiembrie, două fete își fac drum printre tinerii așezați la mesele din Centrul Vechi. Urlete, cântece, râsete, sunete de sticlă spartă, declarații de iubire răsunau pe aleile aglomerate, împiedicându-te din a rămâne singur cu gândurile tale măcar pentru o secundă. Fiind vineri, tinerii considerau că își permit să se distreze după o săptămână chinuitoare de muncă sau studiu, după caz. Și cum să stai închis în casă când vremea e atât de frumoasă? Pentru o clipă se puteau simți bine, lăsând undeva departe gândul că de luni trebuie să ia totul de la capăt. Cele două fete, însă, nu păreau prea încântate de atmosfera din jur. Cea roșcată privea fix în pământ, cu sprâncenele încordate, călcând atât de apăsător încât, dacă s-ar fi întors cumva din drum, ar fi crăpat piatra în bucăți. Cea blondă nu înțelegea care e motivul pentru care prietena ei este atât de furioasă, însă se conformă stării ei pentru a nu ajunge cumva victima mâniei sale. Așa au continuat să meargă, fără a scoate vreun sunet, timp de câteva minute bune. Nici nu era nevoie de conversație, întrucât fata blondă lua parte la toate cele pe care le auzea în trecător; fără să se implice, bineînțeles. Auzise mici fragmente din felurite discuții: un posibil divorț al părinților nu știu cui, infidelitatea unui tânăr față de iubită, o viitoare călătorie în străinătate, și multe altele care nici nu mai trebuie pomenite. Prindea câte puțin din fiecare și asta o făcea să se împace cu ideea că nu avea cum să stea de vorbă cu prietena ei. Însă, imediat cum dădură colțul pe o alee întunecată și pustie, zgomotul se liniștește, auzindu-se înfundat. Nu se mai putea refugia în conversațiile altora. Acum era nevoită să reziste atmosferei tensionate, provocată de prietena

ei. Încercă să deschidă gura ca să o întrebe care e problema, însă, înainte de a reuși să scoată vreun sunet, prietena ei se opri brusc. În fața lor, rezemat de peretele unei clădiri, se afla un bărbat, iar lângă bărbat, un câine. Blonda se uită nedumerită la el, nu îl mai vazuse până atunci. Se opri din a se uita la bărbat și își întoarse privirea spre prietena ei. Fata roșcată se uita cu ură la el. Avea sprâncenele atât de încordate încât se făcuseră ca un paravan deasupra ochilor ei, făcându-i să pară negri ca smoala. Totuși, în ochii ei întunecați se putea observa o sclipire electrizantă, de parcă urma să trăsnească bărbatul cu privirea. Apoi, se uită spre câine și se înduioșă pentru o secundă, dar își reveni imediat după. După câteva secunde de liniște profundă, începu să vorbească. Îi ceru bărbatului, pe un ton amenințător, să îi preschimbe logodnicul înapoi în om. Fata blondă se uita la ea ca la un om nebun. Mai auzise de vrăji, blesteme, citit în cărți sau în cafea și multe alte aiureli, dar pentru ea erau niște mici distracții, nu credea în ele cu adevărat, iar despre transformări trușești citise numai în basme. Voia să bufnească în râs, dar o vedea pe prietena ei atât de hotărâtă încât se opri. Se cutremură. Nu putea înțelege ce se întâmplă; era îngrijorată pentru bunăstarea prietenei sale, o credea nebună. Însă, percepția

i se schimbă când văzu câinele apropiindu-se de ea. Fata roșcată se puse în genunchi, luă câinele în brațe și îl sărută ca pe un iubit. Acest moment tandru și bizar nu dură mult, căci bărbatul luă biciul în mână și lovi câinele, care se repezi după picioarele lui. Roșcata scânci îndurată, lacrimile începând să i se prelingă șiroi pe obraji. Apoi, bărbatul spuse că nu îi va preschimba niciodată logodnicul înapoi în om, întrucât îl trădase cu mult timp în urmă. Fata se rugă de el, îl imploră chiar, să îi înapoieze iubitul. Genunchii i se îvinețiră de la pietrele reci, dar refuza să se ridice cu speranța că, văzând-o atât de disperată și jalnică, i se va face milă de ea și îi va îndeplini rugămintea. Bărbatul nu părea prea impresionat de scena înduioșătoare din fața lui. Se uită la ea cu un rânjel grosolan pe față, care să îi dea de gândit că nu plănuia să îi facă pe plac, ba mai mult, că îi provoca o plăcere nemai-pomenită să o vadă suferind. În acel moment, fiind mânată de propriul impuls, fășni spre câinele care stătea ghemuit după picioarele bărbatului, sperând că îl poate înșfăca și fugi cu el. Văzând ce are de gând să facă, bărbatul ridică biciul și o lovi peste față. Leși o scânteie atât de puternică încât se lumină toată aleea. Fata blondă își acoperi ochii. Nu putea să îi fină deschisi și nu își putea da

seama dacă îi închisese din cauza luminii puternice sau pentru că spera ca nimic din acestea să nu se fi întâmplat când avea să îi deschidă la loc. Într-un final își făcu curaj să își deschidă ochii. Bărbatul dispăruse. Se uită în dreapta ei, crezând că își va vedea prietena, însă se trezi stând singură în mijlocul aleii. Urlă îngrozită, însă nimeni nu o auzea. Se uită în spate, sperând că va vedea pe cineva care să o ajute, totuși, în loc de oameni, văzu doi câini mergând agale cu cozile îmbărligate, țopăind, din când în când, în sus și-n jos și mușcându-se jucăuș unul pe celălalt. Începu să plângă în hohote. Nu mai putea deosebi fantasticul de realitate. Până în acel moment crezuse că prietena ei era cea nebună. Acum nu mai știa ce să creadă. Își închise ochii la loc, ținându-i atât de strâns încât începură să vadă pete de culoare în întuneric. Îi deschise. Încă era singură pe aleea întunecată.

Aleile Centrului Vechi răsunau de urlete, cântece, râsete, sunete de sticlă spartă, declarații de iubire. Vremea era atât de frumoasă încât era păcat să-ți petreci seara de vineri stând închis în casă. Tinerii se bucurau de momentul lor de relaxare după o săptămână grea de muncă sau de studiu. Aleile erau doldora de oameni care stăteau ba în picioare, ba așezați la masă. Discutau, beau, cântau, râdeau, toți numai o veselie. O fată blondă își făcea drum printre mulțimea de oameni. Era plânsă toată, dezorientată, confuză. Avea pasul stângaci, de parcă nu mai avea forță să se țină pe picioare. Se lovea de oameni, scaune, mese, se împiedica de pietrele ieșite puțin în afară. Mergea holbându-se la pământul de sub ea, ignorând forfota din jur. Nu mai auzea nimic; liniște deplină. Își continuă drumul până fuse înghițită de străzile Bucureștiului.

Relația dintre real și iluzoriu

Ștefan Doru Moscu

Relația dintre real și iluzoriu este, în fond, una dintre marile teme ale artei moderne și contemporane, de la Magritte până la Hockney, dar și una dintre obsesiile mele constante. În seria „Saw Things I Imagined” am încercat să problematizez această relație nu doar la nivel de conținut, ci și la nivel de limbaj plastic.

Lucrările din această serie se situează deliberat într-o zonă de frontieră între real și imaginar, între figurativ și simbolic. În compozițiile mele, spațiul pictural devine un loc al tensiunii vizuale: corpurile și elementele naturale coexistă într-un echilibru fragil, aproape teatral, unde totul pare familiar, dar nimic nu este complet recognoscibil. Fragmentarea planului, suprapunerile neașteptate și raporturile disproporționate dintre personaje și peisaj creează o instabilitate

perceptivă, o ruptură intenționată în coerența imaginii. Această disonanță invită privitorul să își reconfigureze constant poziția în fața tabloului, oscilând între contemplare și neliniște.

Dintr-un anumit punct de vedere, aceste lucrări discută despre natura percepției ca act subiectiv, construit. Așa cum teoreticienii postmodernismului au arătat – de la Jean Baudrillard la Paul Virilio – realitatea contemporană este un palimpsest de imagini, simulacre și reprezentări, un spațiu în care granița dintre „adevăr” și „ficțiune” devine permeabilă. În acest sens, pictura mea nu mai caută să redea realul, ci să-l provoace, să-l destabilizeze.

Din perspectivă formală, lucrez cu multiple registre vizuale: de la figurativ la abstract, de la suprafețe netede la texturi corodate, de la culoare intensă

la transparență. Această alternație generează o tensiune optic-emoțională între familiar și straniu. De fapt, este o strategie vizuală inspirată și din cinema – în special din estetica lui David Lynch sau Andrei Tarkovski – unde realul și oniricul coexistă într-o stare de ambiguitate constantă.

Încerc, astfel, să construiesc o formă de realism poetic care nu descrie lumea, ci o interoghează. Sculptura devine extensia acestei interogații – o prelungire în spațiu a iluziei, o materializare a incertitudinii. Unele lucrări includ elemente decupate și pictate care ies din planul tabloului, trecând dincolo de limitele convenționale ale picturii. Acest gest are o valoare simbolică: este o încercare de a face vizibilă fragilitatea graniței dintre lumea fizică și cea interioară, dintre percepție și memorie.

Într-un sens mai amplu, „Saw Things I Imagined” este o reflecție asupra modului în care realitatea devine tot mai mult un construct mental și mediativ, iar imaginarul nostru este la rândul lui colonizat de imagini. Mă interesează acel spațiu intermediar în care imaginea nu mai este doar reprezentare, ci o formă de experiență. Fiecare privitor reconstruiește realitatea lucrării din propria perspectivă, iar această pluralitate de percepții devine parte din poveste.

În final, cred că ceea ce explorez nu este doar dualitatea dintre real și iluzoriu, ci chiar imposibilitatea de a le mai separa într-o epocă dominată de imagine. Pictura și sculptura nu sunt, pentru mine, medii diferite, ci două fețe ale aceluiași mecanism de reflecție asupra lumii – un mecanism care, inevitabil, pune în discuție și natura privirii.

De Sărbători, un personaj de Camil Petrescu

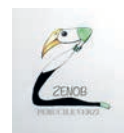
Mihaela Georgescu

De iarnă îmi amintește Shimamura, personajul lui Yasunari Kawabata din *Țara zăpezilor*, un căutător al clipei de frumusețe. Firul de cânepă, tors și țesut în anotimpul zăpezilor, albit pe omăt, purtat în miez de vară fierbinte, este asemenea relației cu gheșișă Komako, femeia de care se simte aproape și departe, în același timp.

De Sărbători? Îl aleg pe Fred Vasilescu din *Patul lui Procust*, cuprins de o puternică dorință să târguiască și să-i bucure pe ceilalți. De Crăciun cumpără cadouri pentru nepoți: un aparat de radio, un cinematograf *Baby* (probabil un mic proiector), cumnatului îi oferă un set de birou, iar surorii, o *lampă minunată făcută din cuburi*, menită să o convingă de farmecul mobilei moderne. În preajma Revelionului din anul 1928,

rătăcește pe Calea Victoriei, tensionat de prăbușirea interioară pe care ar aduce-o un gest prea direct, prea sincer, făcut pentru femeia iubită. Observă urmele trecătorilor în zăpada pulverizată, dar spre magazinul doamnei T. privește îndepărtat. O vede purtând rochia de culoarea cafelei cu lapte, îi invidiază pe clienții care îi vorbesc, însă urările de Anul Nou rămân nerostite. Cu doi ani în urmă, când se apropia primul Revelion pe care nu îl petreceau împreună, a simțit nevoia să îi ofere un dar care să poarte în el emoție, recunoștință și sprijin financiar. Alege o brățară de platină cu briliante, pe care o va oferi discret. De sărbători, personajul lui Camil Petrescu rămâne captiv între teama de a-și arăta vulnerabilitatea și bucuria de a dăru.

Andrei Novac: „Poezia trebuie să fie o definiție a realității pe care fiecare dintre noi o trăiește...”

Interviu realizat de **George Motroc**

Domnule Scriitor Andrei Novac, felicitări pentru Premiul Ficțiunea obținut pentru volumul dvs. „35. Povestea nespusă a unei revoluții! Care sunt primele impresii?

În primul rând trebuie lăudat demersul Doinei Ruști, demers care a condus către o tradiție atunci când vorbim despre Premiile revistei Ficțiunea, premii care s-au aflat anul acesta la a patra ediție. Pentru mine este mai mult decât onorant să mă aflu alături de o serie de personalități care au fost laureați ai acestor premii de-a lungul ultimilor patru ani. Primirea unui premiu reprezintă o recunoaștere în plus a cărții pe care am publicat-o în 2024. Revista Ficțiunea a alocat pe parcursul acestui an spații generoase pentru cei care au scris despre această carte, revista devenind o adevărată tribună pentru demersul care a stat la baza acestui volum. Așadar, primirea acestui premiu este o reală onoare pentru mine și o mare bucurie că una din revistele importante de cultură din România a ales să premieze volumul scris de mine. Așa cum am spus și pe scena teatrului „Bulandra”, acest premiu nu îmi aparține doar mie, ci și celor cu care am inițiat și dezvoltat acest proiect: Ștefana Samfira, Flavia Lupu, Ovidiu Lipan Țăndărică, Cristian Samfira și Eugen Mihăescu.

Meritați felicitări și pentru discursul dvs. de la festivitatea de premiere... Ați vorbit de o datorie morală pe care o avem față de cei care au murit la Revoluție... Considerați că dvs. v-ați achitat această datorie prin realizarea acestui volum atipic pentru poezia românească?

Consider că, împreună cu cei mai sus menționați, încercăm, și sper să reușim, dezvoltând împreună acest proiect să convingem autoritățile statului că cei care se fac vinovați de crimele care au fost comise în timpul evenimentelor din decembrie 1989 să fie judecați pentru acestea. Mai mult, demersul nostru a avut și are un puternic accent pe segmentul de educație, tocmai pentru că generația tânără trebuie să cunoască adevărul tocmai pentru ca astfel de lucruri să nu se mai repete. Implicarea activă a intelectualilor în conștientizarea de către publicul larg a unor astfel de momente istorice mi se pare esențială.

Cum a început proiectul dvs.?

Proiectul meu a început printr-o discuție în atelierul artistului Cristian Samfira. Eram în septembrie 2024 și nu aveam nici un text scris și nici un material care să mă ajute să documentez obiectiv realitatea din decembrie 1989. Demersurile noastre nu ar fi avut sorți de izbândă dacă Ministerul Culturii și foarte mulți alți prieteni nu ar fi sprijinit demararea acestui proiect. De asemenea, sprijinul Fundației Universității de Vest din Timișoara a fost decisiv

în organizarea celui de-al doilea eveniment.

...Cum vă doriți să continuați demersul?

Proiectul cred că s-a transformat într-un organism viu care continuă să se dezvolte și să genereze noi și noi dimensiuni. Așadar, până la sfârșitul acestui an trebuie să apară la casa de discuri Electrecord audiobook-ul cărții „35. Povestea nespusă a unei revoluții”. Audiobook căruia i se alătură, în mod miraculos și actorul Călin Nemeș prin generozitatea producătorului Niki Constantinescu și a lui Eugen Mihăescu, care ne-au permis să preluăm două fragmente din albumul „Lanțurile” editat de către trupa Krypton la casa de discuri Electrecord în 1992. Proiectul se desfășoară sub titulatura 35+1 și sunt convins că dezvoltarea lui se va realiza și în anii viitori.

În revista Ficțiunea a existat un dosar critic dedicat... Cu scuzele de rigoare, nu putem aduce în discuție chiar toate punctele de vedere exprimate, doar câteva...! Dosarul este deschis de Catrinel Popa care consideră cartea dvs. – „35. Povestea nespusă

a unei revoluții reprezintă un manifest sui-generis, tulburător și imperativ totodată, împotriva uitării”. Se poate spune că acesta a fost scopul inițiativei dvs.?

Scopul acestui demers a fost și este să aducem în atenția societății românești crimele care au fost comise în decembrie 1989 și faptul că pentru majoritatea dintre ele nu există până în momentul de față vinovați, cu toate că au existat și există dovezi care pot să facă lumină în întunericul pe care autoritățile l-au așternut peste evenimentele din decembrie 1989.

Se poate concluziona că acest premiu este pentru dvs. confirmarea publică a faptului că, iată, ați realizat o „carte document” care va rămâne în memoria publicului, dar și a lumii literare?

Nu privesc acest premiu ca pe o validare definitivă sau ca pe o recunoaștere simbolică a unui demers, ci mai degrabă ca pe o confirmare a faptului că adevărul rostit, chiar și prin poezie, își găsește ecou în conștiința publică. Dacă volumul „35. Povestea nespusă a unei revoluții” este perceput ca o „carte-document”, atunci acest lucru mă onorează, dar mă și obligă. Nu am scris această carte cu gândul la etichete sau la posteritate, ci din nevoia profundă de a spune ceea ce a fost acoperit de tăcere. Dacă ea va rămâne în memoria publicului și a lumii literare, acest lucru se va datoră, cred, forței adevărului pe care îl poartă, iar adevărul, atunci când este spus fără frică, devine memorie, iar memoria - o formă de justiție.

Integral în versiunea online

Bunătatea nu e sezonieră

Luiza Negură

Era prin '92, iar biblioteca din casa alor mei gemea de cărți. De altfel, toată copilăria mea a stat sub semnul confortabil al lecturii (oricând, oriunde și oricum). În afara cărților grele, unele interzise cu strășnicie de mama, pe motiv că nu sunt de vârsta mea, găseam pe rafturi tot soiul de volume, din domenii foarte diverse. M-au fascinat mereu albumele de artă – niște opuri uriașe care te purtau prin toată istoria picturii -, dar strămbam din nas la vederea raftului dedicat geografiei. Pentru că și joaca cu prietenii avea un sfârșit, cărțile mă așteptau întotdeauna liniștite, fără să îmi reproșeze timpul petrecut departe. Citeam cu atât de multă plăcere și eram atât de curioasă, încât, la un moment dat, domnul învățător a chemat-o pe mama la școală. De ce? Simplu: Să o roage să citească mai puțin, pentru că puneam atât de multe întrebări, încât

unora nu le putea oferi un răspuns. Sărbătorile nu erau doar despre entuziasmul vacanței și cel al revederii cu rudele, ci și un moment în care mă puteam bucura de toate cărțile care îmi făceau cu ochiul. La un moment dat, mi-a căzut în mână un volum semnat de Radu Tudoran. Cuprindea două povestiri: *Ferma „Coțofana veselă”* și *Un porc mizantrop*. Chiar și la șapte ani, era imposibil să nu vezi dincolo de umorul din cele două texte și partea mai puțin plăcută a lumii. Trăiam în post-comunism și toți, indiferent de vârstă, eram ancorați în realitatea acelor timpuri. Ani la rând, povestea domnului Costică, porcul transformat prin bunăvoința Sf. Ignat în om, m-a făcut să mă gândesc la ce sunt bune dorințele. Fugit din gospodăria lui nea Grigore Inimă-Acră înainte de a fi sacrificat, animalul (cu o conștiință foarte vie!) primește șansa unei schimbări a

destinului. Doar că sfântul are, pare-se, simțul umorului și îi lasă coada cârlionțată. Aventurile fostului porc se bazau pe ideea de a face o schimbare în bine pentru neamul porcesc, iar finalul surprinde revenirea lui la forma inițială și în aceeași gospodărie, de data aceasta scăpat de frica sacrificiului, dat fiind că reușește să îi provoace lui Mutulică, băiatul lui nea Grigore, o surpriză așa de mare, încât să înceapă să vorbească. Crăciunul nu va mai fi niciodată despre moarte, fie ea și luată în derâdere, ci despre a duce

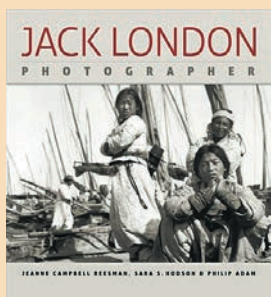
mai departe o poveste despre posibilități. Și despre luciditate și modestie. Astăzi, cartea se mai găsește pe rafturile unor anticariate, în timp ce exemplarul meu a fost împrumutat și niciodată primit înapoi. Chiar și așa, mi-a fost foarte clar, încă de atunci, că literatura își găsește menirea abia când devine parte din tine. Ce am învățat? Că bunătatea nu e sezonieră, că a ști să gândești e un privilegiu pe care nu îl prețuim mereu și că trebuie să avem mereu timp de noi (oameni sau porci!)

Despre omul viitorului

Jack London

Despre omul viitorului! Cine l-ar putea descrie?
Poate că sparge globul nostru pământesc în fragmente
Într-un timp al jocurilor cvasirăzboinice.
Poate că azvârle moartea prin firmament.
Omul viitorului! El este capabil să țintească spre stele,
Să înhămeze cometele,
Și să călătorească în spațiu printre planete.

Din volumul *The Complete Poetry of Jack London* (Little Red Tree Publishing, New London, Connecticut, SUA), ed. Daniel J. Wichlan, ed. a 2-a, 2014, p. 21. După cum se specifică în nota explicativă, acest poem a fost scris înainte de 1915 și a fost publicat pentru prima dată în rusă în *Komsomol Pravda* [Adevărul Komsomolului] (trad. proprie)

din Moscova la 20 septembrie 1959. A apărut pentru prima dată în engleză în volumul *Jack London and the Klondike* de Franklin Walker în 1966. Ediția completă a operei poetice reflectă următoarea teză: aceea că Jack London a fost mai degrabă un poet care a scris ficțiune (din motive pecuniare) decât un prozator care a scris, printre altele, și poezie.

Jack London (1876–1916) a fost un romancier, jurnalist și activist american. Considerat primul scriitor celebru al Americii. Parte din grupul literar radical „The Crowd” din San Francisco. A militat pentru drepturile muncitorilor și drepturile animalelor. Este recunoscut îndeosebi pentru romanele *Chemarea străbunilor* (1903) și *Colț Alb* (1906).

Traducere din engleză de
Paul-Daniel Golban.

Alin Mureșan: Doamna Moica este o persoană directă

Interviu realizat de **Ciprian Handru**

Premiul „Monica Lovinescu”, 2025: *Ce a rămas din tot ce a fost. Povestea nespusă a Ninei Moica*, editori Alin Mureșan și Clara Mareș, Polirom, 2025

Felicitări pentru primirea Premiului „Monica Lovinescu”! Cum ați trăit acest moment, mai ales cu doamna Nina Moica prezentă pe scena Ateneului?

Vă mulțumim. Eu l-am trăit atipic, de la distanță, prin intermediul Clarei și familiei ei, dar și al prietenilor care au fost acolo, care mi-au transmis imediat felicitări și chiar poze/filmări. Am aflat de premiu de la un bun prieten, tot istoric.

Cartea Ce a rămas din tot ce a fost. Povestea nespusă a Ninei Moica este editată împreună cu Clara Mareș. Cum ați lucrat împreună la construirea acestei „povești nespuse”? Cum a decurs procesul și cât a durat? Când ați știut că trebuie să devină o poveste „spusă”, cunoscută?

Inițial am pornit singur la drum, „profitând” de un moment rar în care doamna

Moica și-a exprimat dorința de a striga în gura mare nedreptățile pe care le-a trăit și la care a asistat în închisoare. Se întâmpla la Școala de Vară „Fenomenul Pitești”, în vara lui 2022, într-un seminar în care se discuta despre detenția feminină. Eu urma să plec din București în câteva luni, așa că i-am luat interviul în doar câteva întâlniri. Am resimțit însă nevoia completării mărturiei personale cu cea a poveștii văzute prin lentilele Securității și am fost convins că numai un istoric cu sensibilitatea Clarei poate să ajute cartea și să complimenteze personajul ei principal. Tot procesul, de la interviu la transcriere, editările succesive, adnotările și redactarea

studiului, cred că a durat vreo jumătate. Într-un fel ne-a fost ușor, pentru că doamna Moica este o persoană directă, într-un altul a fost greu, pentru că are și o sfială a mărturisirii. Recunosc că uneori am împins-o de la spate, mizând pe dorința dânzei de a vorbi despre celelalte femei.

Cum ați simțit transformarea doamnei Moica de-a lungul discuțiilor: de la adolescenta aruncată în închisoare la femeia de astăzi, ajunsă la vârsta senectuții (83 de ani), care își rememorează trecutul?

Cred că în esență nu s-a schimbat deloc. Și-a păstrat

demnitatea, și-a păstrat și curățenia sufletească, și revolta în fața nedreptății. Sigur, a avut o viață foarte grea, nu numai în închisoare, ci și după aceea, ceea ce i-a șlefuit caracterul. Cred că a căpătat o înțelepciune care vine odată cu vârsta și încercările (deși nu la toată lumea), dar în punctele esențiale a rămas aceeași și cred că oamenii rezonează cu această consecvență.

Care a fost cea mai teribilă dintre evocările ei: ce v-a impresionat cel mai mult?

Să știți că am lucrat cu multe titluri și nu ne-am oprit la acesta din întâmplare. Unele lucruri vor rămâne în continuare nespuse, vor rămâne între noi trei. Sunt nevoit să dau un non-răspuns, dar el este totuși important. Din generozitate, din eleganță și din iubire, povestea cea mai importantă nu poate fi spusă. Însă aproape la fel de tulburătoare este relația dânzei cu părinții, cu un tată aproape divinizat, față de care se simte încă vinovată că au ajuns amândoi după gratii și cu o mamă ale cărei eforturi de supraviețuire le-a apreciat prea târziu.

Integral în versiunea online

Noutăți în decembrie

Spiritul sărbătorii anulează iluzia autosuficienței

Andrei Bulboacă

Ce personaj (de literatură, film, teatru) îți amintește de zăpadă, de iarnă, de sărbători, de Crăciun? Un exemplu inspirat poate fi identificat în piesa *Jocul de-a vacanța* de Mihail Sebastian, mai exact în personajele Corina și Ștefan Valeriu. În piesă, Corina și Ștefan Valeriu pot fi interpretați nu doar ca protagoniști ai unei iubiri imposibile, ci și ca figuri simbolice ale sărbătorii, ale unui timp idealizat, rupt de cotidian, atemporal, asemănător atmosferei Crăciunului. Deși acțiunea se desfășoară în timpul verii, deci într-un cadru estival, observ o asemănare importantă: atât în vacanța de vară, cât și în perioada sărbătorilor de iarnă, oamenii aleg să se retragă din ritmul alert al vieții cotidiene și să-și acorde un timp al lor.

Legătura dintre Corina și Ștefan se aseamănă cu o sărbătoare trecătoare iar

frumusețea ei constă tocmai în caracterul efemer, în acele clipe în care viața pare să capete sens și armonie. Prin cei doi, Mihail Sebastian sugerează că adevărata sărbătoare nu este una calendaristică, ci una sufletească, o stare de echilibru și liniște care, asemenea Crăciunului, nu durează, trece repede, dar

lasă în urmă numeroase amintiri. Partea bună este că timpul Crăciunului este repetitiv, deci mereu se ivește o nouă trăire. Relația dintre Corina și Ștefan Valeriu ilustrează perfect o dinamică specifică timpului de sărbătoare, și anume un paradox pe care l-am observat: paradoxul singurătății. Inițial, ambele personaje intră în joc

mânați de dorința de evadare. Ștefan vrea să fie lăsat în pace, sătul de oameni, iar Corina dorește să fugă de banalitate și constrângeri. În timpul anului, ca și în viața cotidiană, omul modern tolerează și chiar caută singurătatea, ca formă de protecție și autonomie. Însă, odată instaurat timpul de sărbătoare, regulile se schimbă.

Acest paradox reflectă și comportamentul general al oamenilor în raport cu sărbătorile. Pe parcursul anului, singurătatea este acceptată și chiar valorizată, însă în momentele festive, mai ales în perioada Crăciunului, apare o nevoie acută de apropiere, de prezență și de comunitate. Spiritul sărbătorii anulează iluzia autosuficienței și scoate la suprafață dorința profundă de a împărtăși bucuria cu cineva. Vă invit să priviți textul lui Sebastian și în această cheie de lectură.

Disonanță

Gabriel Chiriac

Nu știu nici azi de ce m-am împrietenit cu Șerban Lohan, un tip pe care ceilalți îl considerau în cel mai bun caz bizar și pe care îl porecliseră Arhivarul Apocalipsei. Mie mi se părea doar că avea un fel al lui de a privi lumea, de parcă ar fi verificat întruna dacă realitatea nu minte prin omisiune. Poate m-a atras și postura lui: mergea tot timpul perfect drept, ținându-și capul ușor aplecat, ca un om care ascultă ceva ce noi, restul muritorilor, nu putem auzi.

Aveam șaisprezece ani și eram convins că mi se cuvine o formă de superioritate morală față de toți cei din jur: profesori,

colegi, vecini. Îi vedeam ca pe niște ființe neterminate, lipsite de viziune, habotnici ai mediocrității. Mă credeam un fel de djinn benign, infiltrat printre ei, doar ca să observe, să noteze, să tragă concluzii despre decăderea generală. Îmi inventasem chiar și o disciplină interioară, îi găsisem și o denumire – etica observatorului, unde orice mișcare a celorlalți era interpretată după un cod personal absurd, pe care îl rescriam zilnic.

Șerban avea cu două decenii mai mult decât mine. Fusese cândva bibliotecar la o întreprindere obscură, de unde

fusese dat afară pentru atitudine refractară. Așa scria pe hârtia de desfacere a contractului de muncă – mi-a arătat-o cu un soi de mândrie melancolică. Stătea într-un bloc cenușiu, într-o garsonieră a cărei principală piesă de mobilier era o bibliotecă masivă umplută

până la refuz nu cu cărți, ci cu dosare gri, mape cartonate, fișe pretipărite, fragmente de ziare lipite cu scotch, fiecare element de pe rafturi fiind etichetat, numerotat, ordonat după criteriile pe care numai el le înțelegea. Toată maculatura asta conținea, și acum îl citez

pe Șerban, urmele unui viitor ratat.

Mă primea de două-trei ori pe săptămână. Îi plăcea să mă lase să vorbesc, să-mi aud teoriile despre sexul normativ ca mecanism al obedienței sociale sau despre faptul că oamenii se

nasc deja cu o vinovăție prelu-crată, pe care societatea doar o ambalează în celofan ide-ologic. Eu debitam, el asculta logoreea mea cu o răbdare care îmi întărea impresia că sunt profund. Când mă simțeam în vervă, citeam fragmente din

caietele mele de analiză, unde notam, cu scris grăbit, obser-vații despre colegi: cum își ating nasul, cum clipesc, cum își potrivesc ochelarii de zeci de ori fără motiv, cum își întorc privirea de parcă ar avea ceva de ascuns, dar n-au. Îi spuneam

că tot comportamentul lor e pre-dictibil, că la un moment dat voi putea anticipa fiecare gest sau cuvânt al lor. Mă auzeam, bineînțeles, delirant, dar mă și fascinau propriile exagerări.

Integral în versiunea online

Misiune de iarnă

Petre Nechita

Mai avea 3 ore

Semaforul pălpâi, în batjo-cură, chiar în fața lui. Omulețul sfrijit se făcu roșu, iar mașinile scrâșniară din cauciucuri și huru-iră motoarele. Mai pierdea un minut, poate chiar două. 120 de secunde în care prada-i putea scăpa din mâini. Alun-gă din minte acest gând și-o luă la fugă pe zebra imediat ce traficul se opri.

Lucra pentru un bătrân plin de toane și ascunzișuri, dar angajatorul real era altul. De acela îi era teamă, de persoa-na care aștepta îndeplinirea misiunii. Eșecul ar fi determinat o răzbunare greu de imaginat!

Celălalt trotuar era mai aglomerat, dar își imagină că toți trecătorii sunt niște jaloane, iar el e un pilot de curse care gonește cu accelerația apăsa-tă până la podea. Doar frigul alerga mai repede, o răsufare alburie înghețată care-și lăsa amprenta pe fiecare porțiu-ne de piele dezgolită. Încă o zebra, alt semafor, niște uși rotative, un culoar inundat de lumini și parfumuri grefoase. Și încă o ratare. Prada dispăruse.

Mai avea o oră și jumătate

Înjura săgeata de pe ecran-ul telefonului, cea care-i arăta că Uberul comandat stă de 5 minute în același loc. Sudoare îi înăclăia părul pe ceafă, iar buricele degetelor îl ardeau. Autobuzul pufăia prin fața sa. Stația era la 50 de metri mai

departe. Alergă într-acolo, decis să facă ceva, să se miște.

Călătorii erau înfipti unii într-altii, lipiți de geamuri, atârând de bare și mânere. Își găsi un spațiu îngust, unul în care nici măcar un sugar nu ar fi încăput și se foi, dădu din umeri și coate. Reuși să urce.

Numără în gând. 9 stații. Colindul care răsuna în difuzo-rul autobuzului părea culmea cinismului.

Mai avea 50 de minute

Era concentrat la țelul său și scutura, din când în când, din cap. N-avea să se lase năpădit

de gânduri și griji, de oboseală și lehamite. Căci mușchii i-s-ar fi înmuiați, în picioare i-ar fi curs ciment și-atunci ar fi tras spre o bancă de pe marginea drumului. Ori către ușa unei cafenele. Nul El avea un plan, o misiune și nu se putea lăsa distras de aiurelile minții. Era soldat dedicat cauzei, luptă-tor, robot, mașinărie, orice ar fi fost nevoie.

Mai avea 12 minute

Luminile sclipeau festiv, glasurile trecătorilor pluteau peste aburii care răbufneau din gurile de canalizare. Veselia

din jur pocnea în timpane-le sale precum grăunțele de porumb, tot mai tare, tot mai înfundat. Ratase ținta în 2 locuri diferite. Mai avea o singură șansă. În capătul bulevardului.

Își simțea șosetele umede, iar răceala apoasă îi urca, prin oase și mușchi, până în rădă-cina nasului. Strănută, spatele i se încovoie și se trezi plin de muci, fără vreun șervețel în buzunare. Trase de mâneca puloverului, pe sub geacă, și se șterse așa.

3 minute după termenul limită

Un robot eșuat, asta era. Sprijinea o vitrină multicoloră, iar grijiile și mai ales vina îl copleșeau cu labe umede și reci. Se simțea captiv acolo, incapabil să se miște. Ratase. Din soldat cu o misiune, deve-nise un om neputincios, temă-tor. Rușinea îi picura stropi de dezinfectant pe rana deschisă a sufletului.

Înserarea scufundase cerul sub o spumă cafenie.

Toate magazinele erau închise acum. Căutase jucăria în zadar și dăduse doar peste rafturi goale. Lăsase totul pe ultima clipă și acum era înfrânt. Îl trădase pe Mos Crăciun. Își trădase fiica. Era Ajunul Cră-ciunului și nu știa cum s-o scoa-tă la capăt. Doar să inventez o poveste, ceva, un Moș răpit, o operațiune de salvare, un Cră-ciun mutat în altă zi. Poveștile funcționează mereu, nu-i așa?!

Nominalizare la Premiul Oscar

Aura Marinescu

O proiecție specială la Los Angeles a filmului „Jaful secolului”/ „Traffic”, regizat de Teodora Ana Mihai și scris și produs de Cristian Mungiu, propunerea oficială a României pentru o nominalizare la Premiul Oscar pentru Film Internațional, este organizată de Institutul Cultural Român de la New York.

Evenimentul va avea loc la cinematograful Royal Laemmle din Santa Monica, una dintre sălile angeline cele mai cunoscute pentru proiecțiile filmelor de cinematecă, și se va desfășura în prezența regizoarei, care se va întâlni cu publicul american și cu membri ai Academiei Americane de Film. Proiecția reprezintă un moment-cheie în campania de promovare a filmului în spațiul nord-american.

Până în acest moment, „Jaful secolului”/ „Traffic” a deschis festivalurile de film românesc din Washington, Minneapolis și Vancouver, evenimente co-organizate și co-finanțate de Institutul Cultural Român de la New York. De asemenea, filmul va inaugura ediția din acest an a festivalului independent Making Waves de la New York. Toate aceste prezentări au ca obiectiv consolidarea vizibilității filmului în Statele Unite și Canada, vizibilitate esențială pentru includerea sa

pe lista inițială de nominalizări la Premiile Oscar, listă ce va fi anunțată în a doua parte a lunii decembrie.

Promovarea cinematografi- ei românești în America de Nord este realizată prin intermediul unei rețele extinse și în continuă dezvoltare de festivaluri de film - Washington, Minneapolis, San Francisco, Phoenix, Vancouver - toate co-curatoriate, co-organizate și co-finanțate de ICR New York. Totodată, Institutul sprijină constant participarea cineștilor români la marile festivaluri nord-americane și organizează, în mod curent, proiecții speciale dedicate filmului românesc contemporan. Nu în ultimul rând, ICR New York este, an de an,

co-finanțator și co-organizator al campaniilor de promovare ale filmelor românești înscrise în cursa pentru Premiul Oscar.

„Jaful secolului”/ „Traffic” a câștigat Marele Premiu la Festivalul Internațional de Film de la Varșovia, Premiul pentru Cea mai bună Actriță în rol principal la Festivalul Internațional de Film de la Tokyo acordat actriței Anamaria Vartolomei, Balkan Film Award (premiul pentru cel mai bun film din competiția balcanică) în cadrul Festivalului Internațional de Film de la Sofia, Premiul Publicului la Festivalul Internațional de Film de la Shanghai.

Integral în versiunea online

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Ficțiune
(ACF)

<https://asociația-creatorilor-de-ficțiune.ro>

Bulevardul Bălcescu,
nr. 7, ap. 3
București.

Producție: Oscar Print
Distribuție: Librăriile Cărtoarești
și Librăriile Humanitas

© Ficțiunea

R E D A C Ț I A

Director: Șerban PAVLU.

REDACTORI:

Petre NECHITA,
Alina BAKO
Marius NICA
Adriana IRIMESCU,
Claudia COSTIN,
Ciprian HANDRU,
Paul-Daniel GOLBAN,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

CONSULTANȚI:

Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Ileana MARIN,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER.

<https://ficțiunea.ro>
e-mail: contact@ficțiunea.ro

PREȚ: 10 lei

am făcut o glumă despre motocicleta din față

Amalia Timofte

cu persoanele nepotrivite
știu, pentru că au râs
așteptam nămeții să îi cumpăr pe bulevard
și trebuia să îmi fac bagaje
criptez și cel din urmă buzunar transparent
în care îmi voi pune nasturele cu găuri în sare de baie
și ultima particulă de praf de pe scândură
solitar pe mormântul cetățeniei mele să îmi scrieți Masă de șah.
Nu îmi plac orașele

